

—Καὶ ἔπειτα κι' ἀπόδειξι γιὰ τοῦτο ἂν σὰς δώσω, καὶ ἂν μὲ χίλια ἔγγραφα καταγωγῆς προβάλλω, νομίζετε πῶς τίποτα μ' αὐτὸ θὰ κατορθώσω; καὶ πάλι θὰ μὲ διώξετε, γι' αὐτὸ δὲν ἀμφιβάλλω. Προγεγραμμένον ἔχετε, ἀπάνθρωποι, κι' ἐμένα, καὶ ὅσα λόγια κι' ἂν σὰς 'πῶ, θὰ πῶνε 'στὰ χαμένα.

—'Αλλ' ὅμως, ἂν θὰ διώξετε κι' ἐμέ ἀπὸ 'δῶ πέρα, ὦ φίλοι ἀντιπρόσωποι, καλὰ συλλογισθῆτε, πῶς ἴσως φθάσῃ σκοτεινὴ καὶ ἀποφρὰς ἡμέρα, ποῦ πουθενὰ *Τηλέγραφο* ἐμπρὸς σας δὲν θὰ 'βρῆτε. Μὴν κάμετε νὰ κρεμασθῇ πτωχὸς συναδελφός σας· ἂν κρεμασθῶ καμμιὰ φορὰ, τὸ κρέμα 'στὸ λαιμό σας.

Εἶπε αὐτὰ, καὶ ἔγινε καθὼς τὸ κεχριμπάρι... ἄλλ' ὅμως 'λίγο ἔλειψε μ' αὐτὴ τῇ ῥητορείᾳ καὶ τοῦ Τρικουπῆ τὴν καρδιὰ 'στὸ μέρος του νὰ πάρῃ, κι' ἀκόμη 'λίγο βουλευτὴς νὰ μείνῃ παρὰ τρία. Κι' ἠκούσθη τότε ἡ βαρεὴ φωνὴ τοῦ Στεφανίδου: «Τὰ τρία σ' ἔχαντάκωσαν, φτωχὲ Σιδιτανίδη.»

Souris.

ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ Ἡ ΜΑΤΘΙΛΔΗ ΣΕΡΑΟΥ.

Ἐπειδὴ τὸ *Μὴ Χάνεσαι* πρῶτον ἀπεκάλυψεν εἰς τὸ κοινὸν τὴν Πατρinhν μας Ἰταλίδαν συγγραφέα **Ματθίλδην Σεράου**, πολὺ εὐαρέστως πιστεύομεν θὰ ἐπανέλθωσιν οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν καὶ εἰς τὰς ἐπομένους σημειώσεις ληφθεῖσας ἐκ τῆς πεταχτῆς σκιαγραφίας ἣν ὁ κ. Ἀντώνιος Φραβασίλης ἀνέγνωσε τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα πρὸ πυκνοῦ ἀκροατηρίου ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ *Παρασσού*. Ὁ κ. Φραβασίλης συνηύξησε σχεδὸν μετὰ τῆς Ματθίλδης καὶ δὲν ἐδυσκολεύθη νὰ χαράξῃ μετὰ χάριτος τὰς ἀναμνήσεις τόσο πολυτίμου φιλίας. Μᾶς ἐγνώρισε καὶ τὴν μητέρα ἀκόμα τῆς Ματθίλδης, γνησίαν Πατρinhν καὶ συγγραφέα ἐπίσης. Εὐρέθη ὅτι ὁ προσδρεῦων τῇ ἐσπέρᾳ ἐκείνη κ. Παρασκευαΐδης ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ πατρὸς τῆς Ματθίλδης ἐν Πάτραις ἐν τῇ ἰταλικῇ. Ἐλέχθη μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀγορεύοντος ὅτι ὁ κ. Παρασκευαΐδης «εἶδε τὴν Ματθίλδην *γεννωμένην* ἐν Πάτραις τῷ 1856,» ἐξ οὗ ἐμάθομεν ὅτι τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὁ νῦν διευθυντὴς τοῦ Σιδηροδρόμου ἐξήσκει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Μάμμου. Ἐν γένει λίαν ἡδέως ἠκούσθη ὁ κ. Φραβασίλης, τέρψας τὸ μικρόν του δημόσιον καὶ διὰ τῆς ἀναγνώσεως δύο μικρῶν ἔργων τῆς Ματθίλδης. Ἐκ τῆς ὅλης σκιαγραφίας του ἀποσπῶμεν τὰ ἐξῆς, καθ' ὅσον μάλιστα ἐν τισὶ διαφωνεῖ μετὰ τοῦ ἡμετέρου **Ἀγασιλάου**, ὅστις πρῶτος διὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ του ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν φιλολογικόν μας κόσμον τὴν ἑλληνοῖταλιδαν συγγραφέα.

* *

«... Διότι ἡ Ματθίλδη εἶναι κυρίως Νεαπολιτάνις. Ἀγαπᾷ ἐμμανῶς τὴν Νεάπολιν, καὶ μελετᾷ τὰ ἥθη, τὴν ἱστορίαν, τὰς παραδόσεις τῆς ἀπλήστως. Δι' αὐτὴν οὐδὲν ἐν Νεαπόλει εἶναι μυστήριον. Ἐπανερχομένη ἐκ τῆς *Scuola Magistrale femminile*, τοῦ Ἀρσακείου τῆς Νεαπόλεως, ὅθεν ἐξῆλθε πρωτοβάθμιος διδάσκαλος — ἴστατο πρὸ τινος ἐρειπωμένης οἰκίας, πρὸ τινος ἐκ τῶν ἀναριθμητῶν ρυπαρῶν εἰκόνων, αἵτινες ἀσχημίζουσι τοὺς τοίχους τῆς μεγαλουπόλεως ἐκείνης, ἐρωτῶσα τὸν ἐμβαλωματοῦν καὶ τὸν καστανοπόλιν, οἵτινες ἐξήσκουν ἐκεῖ που τὸ ἐπάγγελμα των, καὶ ἐπέιχον δι' αὐτὴν τόπον ἱστοριογράφου περὶ τῆς εἰκαζομένης ἢ φαντασιώδους τύχης τοῦ τοίχου ἢ τῆς οἰκίας. Ἡδύνατο νὰ μείνῃ ὥρας ὀλοκλήρους θεωμένη τὸν ἐγχώριον χορὸν τῆς Νεαπόλεως, τὴν λεγομένην *tarantella*, ὁσάκις — καὶ τοῦτο συνέβαινε συχνότατα — συνήντα φαιδρὸν τινα ὅμιλον γυναικῶν ἐορταζουσῶν εἰς τὸ ὑπαιθρον ἀνὰ πᾶν βῆμα. Ἡ μήτηρ ἀνησῶχε... ἄλλὰ μετὰ τινος ὥρας ἡ Ματθίλδη ἐπέστρεφεν οἰκαδε, καὶ τῇ ἐξήτει συγγνώμην τόσον κατανυκτικῶς, καὶ μᾶς διηγεῖτο, ποικίλουςα καὶ ἐξωραΐζουσα τόσο ἐφ'αντάστως τὰς ἐντυπώσεις, ὥς εἶχεν ἀποθησαυρίσει κατὰ τὰς ἐκδρομάς της, ὥστε ἡ μήτηρ κατεπραύνετο ἐκ τῆς ὑποσχέσεως ὅτι θὰ ἦτο αὕτη ἡ τελευταία ἀποπλάνησις. Ἡ ὑπόσχεσις οὐδέποτε ἐξεπληρώθη, τοῦθ' ὅπερ εἶναι εὐτύχημα διὰ τὴν φιλολογίαν. Αἱ περιπλανήσεις ἐκεῖναι ἀπέφερον τῇ Ματθίλδῃ τὴν βαθεῖαν γνώσιν τῆς Νεαπολιτανικῆς καρδίας, ἣν τὰ συγγράμματά της ἀποτυποῦσι.

Τὸ σχολεῖον οὐδὲν τὴν ἐδίδαξεν. Ἐφοίτα τακτικῶς εἰς αὐτὸ, ἄλλ' ἀντὶ συντακτικοῦ καὶ γεωγραφίας, ἀνεγίνωσκε τὰ νεωστὶ ἐκτυπωθέντα φιλολογικὰ βιβλία. Ὅ,τι ἐμελέτα τὸ κατεμάθανεν ἐν ἐκπληκτικῇ ταχύτητι, τοῦτο δὲ τὴν ἐνεκαρδίον, ἵνα μὴ μελετᾷ πολλά. Κυρίως εἶπεῖν οὐδέποτε ἐμελέτησεν, ἄλλ' ἀνέγνωσεν ὅσα πιθανῶς οὐδεὶς ἄλλος ὁμῆλιξ αὐτῆς. Αἱ ἀναγνώσεις της ὅμως δὲν ἦσαν στεῖραι ἀποτελεσμάτων· ὠργίζετο, ἐὰν ὁ συγγραφεὺς δὲν ἐξέφραζε σαφῶς τὴν ιδέαν του, ἐὰν δὲν ἀπετύπου ἀκριβῶς τὸν χαρακτῆρα, ὃν προϋτίθετο νὰ περιγράψῃ. «Διατὶ νὰ γράψῃς = ἔλεγεν εἰς τινα = ἐὰν δὲν ἔχῃς τὴν δύναμιν νὰ ἀναγκάσῃς τὸν ἀναγνώστην νὰ ἐκφωνῇ ἀκουσίως πως: — «Τί ἀλήθεια, τί ζωὴ! — Τὸ αὐτὸ θὰ ἔλεγον καὶ ἐγὼ, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ἐκφράσω τὴν αὐτὴν ιδέαν.»

Ὡς βλέπετε, εἶχεν ἔμφυτον τὴν ιδέαν τοῦ καλοῦ, ἄλλ' οὐδὲν ἔγραφεν, ἢ κάλλιον, ἔγραφε μόνον δι' ἐαυτήν. Κατὰ τὸ 1874, ἐν ἔτος πρὶν ἔλθω εἰς Ἑλλάδα, κατώρθωσα νὰ ὑποκλέψω ἐκ τοῦ γραφείου της φανταστικόν τι διήγημα, τὸ ὁποῖον ἐν ἀγνοίᾳ της ἐδημοσίευσεν διὰ τῶν ἀρχικῶν μόνον στοιχείων τοῦ ὀνόματός της. Ἐξεπλάγη ἰδοῦσα αὐτὸ ἐντυπον, μὴ δυναμένη νὰ μαντεύσῃ τὸν ἐγκληματικόν.

Ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐξεπλάγησαν οἱ ἀναγνώσαντες τὸ διήγημα ἐκεῖνο, ἐν ᾧ διεφαινότο ἡ μέλλουσα συγγραφεύς. Ἐκτοτε ἐξηκολούθησε συγγραφουσα, καὶ μετὰ τὴν *Opale* τὸ *Cuori Infermo*, τὸ *Del Veru*. δὲν παρήλθεν ἡμέρα χωρὶς ἡ γραφίς της νὰ παραγάγῃ τι ὥραϊον πάντοτε. Τὸ πρῶτον ἐκεῖνο δημοσίευμα ἀπεκάλυψεν ἐαυτῇ ἐαυτήν, ἐνόησεν ὅτι εἶχε γεννηθῇ ἵνα γράφῃ καὶ ἔκτοτε, σχεδὸν καθ' ἐκάστην ἀνὰ μία τῶν σπουδαίων ἐφημερίδων, πάντα τὰ ἐγκριτώτερα περιοδικὰ φύλλα τῆς Ἰταλίας, ποικίλλοντα ὑπὸ τῆς γονίμου καὶ θελκτικῆς γραφίδος τῆς Ματ-

θίλδης Serao. Γράφει διηγήματα, ήθογραφίας, λésχας, ειδύλλια, ψυχολογικάς μελέτας, σκηνάς του Νεαπολιτανικού βίου 'Αλλά πρό πάντων είναι έφημεριδογράφος.

Έννοε, μαντεύει τι θέλει σήμεραν τὸ κοινόν, τι θὰ τὸ εὐχαριστήσῃ αὐρίον.... διὰ τοῦτο πᾶν ὅ,τι ἐξέλθῃ ἐκ τῆς γραφίδος τῆς ἔχει τὸ θέλητρον τοῦ κοινοῦ ἐνδιαφέροντος. 'Ιδοὺ διατὶ ἀγαπᾶται.

'Αλλ' ὅ,τι μᾶλλον συντελεῖ εἰς τὴν δημοτικότητά της εἶναι τὸ λεπτόν αἰσθημα τὸ ὁποῖον διαφαίνεται εἰς πᾶσαν σελίδα.

Ἡ Ματθίλδη Σεράου, εἶναι Ἀθηναία τῆς Νεαπόλεως. Συνενοῖ τὸ Ἀττικὸν πνεῦμα μετὰ τῆς Παρθενοπαίρας καρδίας. Τὸ ὕφος της μὴ ἀνταποκρινόμενον ἴσως ἐντελῶς εἰς τῆς γραμματικῆς τὰς ἀπαιτήσεις ἔχει ζωηροὺς χρωματισμοὺς, νεῦρα, ζωὴν. Διότι ἡ Ματθίλδη δὲν ζητεῖ τὴν φράσιν ἀπὸ τῶν κλασικῶν, ἀλλ' ἡ ἰδέα γεννᾶται ἐν αὐτῇ—μετὰ τῆς λέξεως—ὡς ἡ Ἀθηνᾶ μετὰ τῶν ὀπλων τῆς ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διός. 'Επίσταται, πρό παντός τὴν δυσχερῆ τέχνην τῆς mise en scène, τέχνης ἣν δυστυχῶς μόνον οἱ γάλλοι κατέχουσι, καὶ τῆς ὁποίας παρ' αὐτῶν ἀναγκάζομεθα Ἕλληνές τε καὶ Ἰταλοὶ νὰ δανεισθῶμεν καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα. Ὁ κύριος χαρακτήρ ὅμως τῆς Ματθίλδης εἶναι ὁ ἀκατάσχετος ἔρως πρὸς τὴν Νεάπολιν, ἣν θεωρεῖ πατρίδα, τὸν δ' ἔρωτα τοῦτον περιρᾶται νὰ ἐνσπείρῃ εἰς πάντας. Ὁ ἔρως οὗτος—συμφῶνως πρὸς τὴν φύσιν—ἐκδηλοῦται μυριοτρόπως εἴτε δι' ὀυσιωδῶν διθυράμβων, εἴτε διὰ πικρῶν καταφορῶν, διὰ παραδόξων εἰκόνων ἢ συμβουλῶν πεπειραμένης Σιβύλλης.

Γράφει ταχύτατα ὅσος δήποτε καὶ ἂν συμβαίνει θόρυβος . . . διότι μεμονωμένη ἀνὴρ . . . Τῆς σπουδῆς ταύτης ἐκδηλοῦνται συχνάκις αἱ ἐλλείψεις. Ἀγαπᾷ τὴν παραδοξολογίαν εἴτε γράφει εἴτε ὁμιλεῖ, ἀλλὰ πάντοτε μέχρι τινός. Ἐρωτώμενη ἐὰν τῇ ἀρέσει ὁ Πετροάρχης, σὺς ἀπαντᾷ ὅτι προτιμᾷ τὰ ὀστρεῖδια τῆς Merojellio.

Δὲν ἀγαπᾷ τὴν μελέτην, διότι ὡς λέγει ἀναγνωρίζει πολλὴν συγγένειαν μετὰ τὸν τῶν λέξεων Studio καὶ Stupid o, καὶ ἀποστρέφεται τοὺς ἀοιδούς διότι ὁμολογοῦσιν οἱ ἴδιοι ὅτι εἶναι κύνες (Can-tanti). Φίλος τις τῇ ἔλεγε, ἀστείζομενος ὅτι οὐδὲν ἐκ γυναικὸς προέρχεται καλόν.

— Πῶς φαίνεται, τῷ ἀπάντησεν, ὅτι προέρχεται ἐκ γυναικός.

Ἐπιμένει ὅτι δὲν ἠγάπησε ποτὲ διότι οὐδέποτε ἔπαθε ὑπερτροφίαν τῆς καρδίας καὶ μόνον ὡς ὑπερτροφίαν θεωρεῖ τὸν ἔρωτα. — Ἀλλ' οὐχ ἦττον ψεύδεται, ὡς ψεύδεται πάντοτε, ὁσάκις θέλει νὰ ἐπιδειχθῇ κακὴ καὶ ἀνάσθητος. Εἶναι ἡ νόσος ἡ καταβιβρώσκουσα σήμερον τὴν νεολαίαν.

Ἡ Σεράου ἀγαπᾷ, καὶ ἀγαπᾷ ἰσχυρῶς, ὡς ἀγαπῶσιν αἱ ψυχαὶ αἱ ἐκλεκταί. Ἀγαπᾷ τὴν νεότητά, τὸ φῶς, τὸν ἥλιον, τὸ ὠραῖον, τὴν τέχνην. Ἀλλὰ θέλει νὰ ἐπιβάλληται. Θέλει νὰ ἐπιδειχθῇ—καὶ ἐν μέρει εἶναι—διάφορος ἀπὸ τὰς ἄλλας γυναῖκας. Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ ἐπιβάλληται ὅτε πάντες, καὶ τοὶ γυναῖκα, μετ' ἐνδιαφέροντος τὴν παρακολουθοῦσιν;

Ὅπου καὶ ἂν εὐρίσκεται ἡ Σεράου, παρίσταται πάντοτε πρὸ ὧμων, τὴν ἀκούετε καὶ τὴν βλέπετε. Τὴν ἀκούετε διότι ὅταν ὁμιλῇ κραυγάζει, ὁ γέλως της εἶναι ὁμηρικὸς τὴν βλέπετε διότι οὐδέποτε ἀναπαύεται, ἀλλὰ

περιπλανᾶται πάντοτε, θεωρεῖ τὰ πάντα, σὺς παρατηρεῖ παραδόξως καὶ μετ' ἐπιμονῆς διὰ τῶν διόπτρων της, τὰ ὁποῖα εἶναι ὁ φίλτατος καὶ συνήθης σύντροφος τῶν ὀφθαλμῶν της. . . Ἡ Σεράου εἶναι μύωψ, ἀλλ' ὡς πάντες σχεδὸν οἱ μύωπες, ἔχει ὀφθαλμούς, ἔχει ὀφθαλμούς ὠραίους... ἴσως διότι ἀναγκάζονται νὰ συγκεντρῶσιν ἐν βραχυτέρῳ διαστήματι πᾶσαν τὴν διορατικὴν αὐτῶν ἰκτίνα. Ἐπιζητεῖ πάντοτε τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ. Διὰ τοῦτο ἐν τῷ θεάτρῳ εἰσέρχεται πάντοτε κατὰ τὸ μέσον τῆς πράξεως, θορυβωδῶς πῶς καταλαμβάνουσα ὑπὸ τὰ θεωρεῖα κάθισμα ἐν τῇ πλατείᾳ καὶ ἀναγκάζουσα τοὺς θεατὰς νὰ ὀρθοῦνται ἵνα διέλθῃ προσφωνοῦσα μεγαλοφῶνως τοὺς γνωρίμους της ζητοῦσα τὸ πρόγραμμα τῆς παραστάσεως παρὰ τοῦ πλησίον. —Τίς εἶναι;— Ἡ Ματθίλδη Serao.—Αὕτη ἡ ὁποία γράφει εἰς τὸ Piccolo, εἰς τὸ Corriere, εἰς τὸ Fracassa; ἡ συγγραφεὺς τῆς Raccolta Minima; Μάλιστα αὕτη εἶναι. — Τόσον νέα! καὶ τώρα τί γράφει;—Τὰς παραδόσεις τῆς Νεαπόλεως, διὰ τὸν Fanfulla—Brava!—ἥτις προσποιεῖται ὅτι δὲν ἐνόησεν τὴν περιέργειαν καὶ τὸν θαυμασμόν ὃν ἐγείρει, καὶ τοὶ ἡ καρδία της σκιρτᾷ—Δικαίως... Εἶναι νέα, εἶναι γυνή, εἶναι συγγραφεὺς, ἡ δημοτικωτέρα τῶν συγγραφέων μάλιστα. Τίς δύνασαι νὰ ὑπερνικήσῃ τὸν πειρασμόν;

Δὲν γνωρίζω κατὰ πόσον ἡ Σεράου δύναται νὰ πλουτίσῃ τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν γράφουσα ἑλληνιστί, ὡς εὐελπίς πιστεύει ὁ ἐπιστέλλων εἰς τὸ Μὴ Χάρεσαι.

Εἰς σελίδα τινὰ τοῦ σημειωματαρίου μου εὐρίσκω διὰ τῆς χειρός της γεγραμμένην τὴν φράσιν ὁ θεὸς μόνος εἶναι καλὸς καὶ φαντάζεσθε τὰ ὀλίγα αὐτὰ ἑλληνικά; Θὰ ἐγελᾶτε ἐὰν ἐβλέπατε πῶς εἶναι γραμμένη ἡ φράσις της αὐτῇ. Πολλὰ θὰ παρέλθωσιν ἔτη ἵνα δυνηθῇ νὰ ἐκμάθῃ ἐντελῶς τὴν γλῶσσαν τῆς μητρὸς της, ὅπως τὴν γράψῃ ὡς τὴν Ἰταλικήν, ἥτις δι' αὐτὴν οὐδὲν ἔχει μυστήριον καὶ ὑπὸ τὴν γραφίδα της ἀναλαμβάνει ζωὴν καὶ νεῦρα ὡς ἀπαλὸν κηρίον προσδεχομένη πάντα τῆς ἰδέας της χρωματισμόν.

Καὶ ὡς ἀνωτέρω σὺς εἶπον, τὸ μάλιστα ἴσως τὰ ἔργα τῆς Σεράου διακρίνον εἶναι ἡ γλῶσσα. Ἡ Σεράου ἐννόησεν ὅτι ὑπάρχουσι νόμοι τινὲς ἐκτὸς τῶν καθαρῶς συντακτικῶν καὶ γραμματικῶν, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ἁρμονίαν τῆς ἐκφράσεως, διότι ἔχει καὶ ὁ πεζὸς λόγος τὴν μουσικὴν του.

Δὲν συμμερίζομαι δὲ τὸν πόθον τοῦ ἀρθρογράφου τοῦ Μὴ Χάρεσαι καὶ διὰ σπουδαιότερον τινὰ λόγον ἔργον τι τέχνης δὲν εἶναι μεμονωμένον. Ὁ καλλιτέχνης—συγγραφεὺς, ζωγράφος ἢ μουσικὸς—λαμβάνει τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν ἀπὸ τῆς περικυκλώσεως αὐτὸν ἀτμοσφαίρας ἥτις ἐπιδρᾷ πανταχόθεν ἐπ' αὐτοῦ, χωρὶς νὰ τὸ ἤξεύρῃ, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσῃ κἄν. Ἡ δὲ ἀτμοσφαῖρα τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας δὲν εἶναι—μοὶ φαίνεται—ἡ κατὰλληλος πρὸς τὰς πνευματικὰς διαθέσεις τῆς Σεράου.

Ἡ Σεράου εἶναι μόλις εἰκοσιπενταέτις, ἐν τῇ ἀπαρχῇ δηλαδὴ τοῦ φιλογολογικοῦ της σταδίου ἤρξατο αὐτοῦ σχεδὸν ἄκουσα Ἀποκοιμηθεῖσα παῖς, ἐξύπνησε συγγραφεὺς, εὐτυχῶς, λατρευόμενος ὑπὸ τῷ κοινῷ. Τώρα εἶναι, ὡς σὺς εἶπον, ἐφημεριδογράφος.